

A mások élete
(Das Leben der Anderen)

színes, német filmdráma, 137 perc, 2006
Dolby Digital

rendező: Florian Henckel von Donnersmarck
forgatókönyvíró: Florian Henckel von Donnersmarck
operatőr: Hagen Bogdanski
zene: Stéphane Moucha, Gabriel Yared
producer: Quirin Berg, Max Wiedemann
vágó: Patricia Rommel

szereplő(k):
Ulrich Mühe (Gerd Wiesler százados "HGW XX/7")
Sebastian Koch (Georg Dreyman)
Martina Gedeck (Christa-Maria Sieland)
Ulrich Tukur (Anton Grubitz)

Thomas Thieme (Bruno Hempf)

Ez a film megrendelhető DVD formátumban.

Kelet-Berlin, 1983 novembere, hat évvel a berlini fal leomlása előtt: az NDK és állambiztonsági szolgálata még elnyomja a (másként) gondolkodókat, és kíméletlen megfigyelő-besúgó rendszere mindenkit behálóz. Ennek a gépezetnek tökéletes fogaskereke Gerd Wiesler százados (Ulrich Mühe), akit politikai nyomásra egy sikeres színpadi szerzőre, Georg Dreymanra (Sebastian Koch) és élettársára, az ünnevelt színésznőre Christa-Maria Sielandra (Martina Gedeck) állítanak. A rendszerhez vakon hű Wiesler, a mások életét figyelve hamarosan ráébred saját élete kisszerűségére.

Bemutató dátuma: 2007. február 22. (Forgalmazó: Best Hollywood)

A mások élete

2007. március 1.

Az elmúlt esztendő legtöbb díjjal jutalmazott európai filmje, a fiatal német rendező, Florian Henckel von Donnersmarck első alkotása Kelet-Berlinben játszódik. 1984-et írunk, amikor még a legradikálisabb ellenzéki vagy fantasztá sem gondolta, hogy öt esztendő múlva véget ér a borzalom. Arra pedig végképp nem számított senki, hogy a berlini fal leomlása után közel két évtizeddel erkölcsi és művészi tettnek számít, hogy valaki nosztalgia nélkül vagy csekély megértéssel ábrázolja az embertelenséget.

Az állambiztonsági főiskolán Gerd Wiesler százados a kihallgatás módszertanáról tart előadást. Arról beszél, miért kell negyven órán keresztül türelmesen faggatni a gyanúsítottat, miért hazudik az, aki ragaszkodik igazához, hogyan kell szagmintát venni minden kihallgatotról. Wiesler a Stasi kulturális osztályán dolgozik, azaz értelmiségieket figyel meg. Felettese, Gubitz alezredes utasítására este színházba megy, a keletnémet irodalom büszkesége, a külföldön is elismert Georg Dreyman új darabjának bemutatójára. Már csak azért is illik megjelenni a premieren, mert az előadást megtekinti az egykori Stasi-tiszt, a jelenlegi kultuszminiszter Bruno Hempf is. Az előadást követő fogadáson a miniszter szemet vet a női főszereplőre, Christa-Maria Sielandra, aki Dreyman élettársa. Kiadja hát Gubitznak az utasítást, hogy figyeltesse a drámaíró, vajon csakugyan olyan lojális-e, mint ahogy mutatja. A gyakorlati megvalósítás Wiesler feladata lesz. A százados bepoloskáltatja a drámaíró lakását, a padláson rendezi be a főhadiszállást, és percről percre nyomon követi mások életét...

Az elsőfilmes rendező három alak sorsát állítja a középpontba: két művészt és a

Stasi-századosét. Georg Dreyman lojális a rendszerhez, s ezért a rendszer is lojális hozzá. Tragikus tévedése az, hogy a viszonyból rossz következtetést von le. Azt hiszi, hogy egyenlő felek küzdelméről van szó, párbeszédéről, ahol az ő véleménye befolyásolhatja a hatalom döntését. A negyvenedik születésnapját ünneplő író körül felsorakoznak a különböző értelmiségi magatartásformát megjelenítő epizódszereplők. Látunk tiltólistán szereplő ellenzékit és a diktatúrának behódoló tehetségtelent. Dreyman fokozatosan fölismeri, hogy nem ő osztja a kártyákat. Ellenzéki barátja halála után vállalja, hogy cikket ír az elhallgatott keletnémet öngyilkosságokról, és kijuttatja a Spiegelhez. A filmnek erről a vonulatáról tudunk a legtöbbet, s hitelesnek tűnik az a sejtetés, hogy valójában szerény képességű színpadi szerzővel van dolgunk. (A film egyetlen ironikus jelenete, amikor az immár újraegyesített Berlin színházában fekete színésznő játssza Dreyman felújított darabjának főszerepét.) Valódi dráma viszont Christa-Maria Sielandé, aki testi-lelki kiszolgáltatottságban él, állandó szorongását nyugtatókkal tompítja. Tehetséges, és játszani akar, miközben egy erkölcstelen rezsim játékszere. Erről a szárról nem vagy csak keveset tudunk, hiszen ez az egykori hatalom magánszféráját is érinti, az pedig szent és sérthetetlen. A színésznő és a drámaíró életét Wiesler figyeli. Kezdetben kérlelhetetlen elkötelezettséggel és pontossággal, hiszen számára is gyanús Dreyman. Aztán a lehallgatások nyomán lassan felelősséget érez a két ember, elsősorban a színésznő sorsa iránt. Plátói módon beleszeret Christa-Mariába. Ulrich Mühe nagy formátumú alakítása hitelessé teszi a nehezen hihetőt is.

A mások élete tisztességes, igényesen kivitelezett és kissé hosszú film, nem az az alkotás, amelyen a néző okvetlenül a hibákat kéri számon. Még akkor sem, ha úgy érezzük, hogy csak a felszínét kapargatja a kommunista diktatúra természetének. Arról nem a fiatal rendező tehet, hogy ennyiért is díjesővel jutalmazták. Magyarországot különben kétszer idézi meg a film: a Stasi-tiszt piros aranyat tesz a téstájára, illetve hogy az NDK-t csak hazánk előzi meg az öngyilkosságok gyakoriságában.

Szabolcs Imre, Heti Válasz

Írógép a küszöb alatt

2007. február 21.

Nem könnyű politikailag sűrű témában filmet készíteni. Nem könnyű, mert az a középső mezsgye véres aktuálpolitizálás és kis tingli-tangli retroparti között nagyon keskeny. Mert nem történelemórát szeretnénk látni, hanem valódi emberi sorsokat. Ahogy A mások életében meg is kapjuk.

A film 1983-1993 között játszódik, az NDK szocializmusának végnapjait látjuk. Gondolnánk, de annyira mégsem végnapok ezek, hiszen a Stasi, a keletnémet titkosszolgálat él és virul, megfigyel, lehallgat, etilt, likvidál és miegyéb. Gerd Wiesler százados, fedőnevén HGW XX/7 (Ulrich Mühe) például intenzíven kihallgat, közben tanít a Stasi-egyetemen. Majd rááll az ország

ünnepezt költőjére, Georg Dreymanra (Sebastian Koch) és élettársára, Christa-Maria Sieland (Martina Gedeck). A kezdetben fedhetetlen, elvű költő egy személyes tragédia hatására az ellenállás fontos embere lesz.

Ha itt meg kellene állni, az alkotás nem különbözne sok más hasonló témájútól. Az ember besűgja a szomszédját, a kedvesét, alatt- és felettesét - az ember már nem ember. S ez tény. De esetünkben azonban Wiesler századosban is nagyot fordul a kocka. Választania kell. A vége egy diktatúrában nem lehet kérdés. Aki szembeszáll, az így vagy úgy fölmozsolódhat.

Florian Henckel von Donnersmarck rendező és forgatókönyvíró első nagyjátékfilmje nem is lehetett volna jobb, főleg ha belegondolunk, hogy 17 éves volt a berlini fal leomlásának évében. Hiába van a film néhány jelenettel túlírva, bár betudhatjuk ezt kutyaközséges német gondolkodásnak, szépen összeáll bennünk minden. Hiába papírizú némely szöveg, és nagy az antiszocialista konzerviz, hisz most már cselekedni kell, meg hogy a kommunizmus öl meg butít, hiába ad kevésbé a szemnek a film, s nem merenghetünk el festményszerű jeleneteken, a mű nem erről szól. Meglehetősen gondolati alkotás - végiggondoltatva minket a tipikus kelet-európai értelmiségi sorson. Hiába nézik nyugaton, nem fogják érezni, miért kell az írógépet a küszöb alá rejteni.

íj. Sergő András, Filmtekercs.hu

1983

2007. február 27.

1983-ban születtem, alig fél évvel az előtt, amikor Florian Henckel von Donnersmarck A mások élete című filmjének története kezdődik. Azt hiszem, nem hazudok, ha azt állítom, a nyolcvanas évekről tulajdonképpen nincs más emlékem, mint a hosszú napsütötte délutánok képe, mikor a szomszéd lánnyal a szőnyegporoló alsó vasrúdján egyensúlyozva ücsörögtünk a ház mögött, és a gyümölcsalakú, műanyag, csavaros tetejű tubusokból nyalogattuk a pezsgő italport.

Még a tízóraira csomagolt paprikás, téliszalámis, trappista sajtos zsemle emléke is későbbi.

Nem vagyok tehát semmilyen módon érintett abban, ami akkoriban történt. Nem éltem át az írók, más művészek, és a "másként gondolkodó" értelmiségiek elszigetelődésének korszakát, sem a megfigyeltre és a másokat kényszerűen megfigyelőkre szakadó társadalom keserű, kiábrándult, büntudatos lélekállapotát, a kiszolgáltatottság és a tehetetlenség pszichózisát. Nem éreztem át a személyiség torzulásának és veszésének passióját, az én személyiségem akkor volt születőben, nem is rekedt belém semmiféle, akkortól datálható frusztráció, ha csak az nem, hogy '88-ban apa büszke arccal hozta meg a húgom születésének hírért (akkor is épp a szőnyegporolón ültünk), amire én értelemszerűen elveszítettem a szülői szeretet, figyelem és gondoskodás élvezetének kizárólagos jogát, onnantól kezdve osztzkodnom kellett.

Így aztán, ha előttem százszor leírták, hogy Donnersmack filmjének éppen a történelmi hitelesség, az önvizsgálat és a sikeres önvallomás az előnye, én most azt állítom, hogy ezt a

filmet nem ez, vagy nem pusztán ez teszi hiteles és nézőjét mind intellektuálisan, mind emocionálisan rendkívül mélyen érintő alkotássá, és százszorosan is igaz, hogy nem pusztán ez teszi remekművé.

A film önmagában megálló, kiérlelt, technikailag és művészileg egyaránt már-már zavarba ejtően igényes, erős, saját világot alkotó és intenzív belső életet élő, már-már tökéletes alkotás. Filmdráma, a drámai film lassúságával és elemző, analitikus szemléletével kell tehát számolnia annak, aki arra vállalkozik, hogy megnézze. Nem könnyű esti mozizásra való, valószínűleg ugyanis órákig megrendülten téblábol utána a néző, magára maradva végső és egyetlen - szerencsés esetben örökre hűséges, szerencsétlen körülmények között azonban talán csalárd és gyenge - társával, önmagával. A film lassúsága és elemző karaktere azonban soha, egy pillanatra sem okoz unalmat vagy száraz, fásult érdektelenséget. Lassan kibomló, hatalmas erővel feltöltekező érzelmekkel és lassan születő feszültséggel tartja ébren nézője figyelmét és empátiáját. Hitelessége nem a történelmi hitelességben érhető elsősorban tetten, hanem a pszichológiai hitelességben, és az ábrázolás tisztaságában, egyfajta esztétikai hitelességben. Nem csupán egy konkrét államrendszer és társadalmi rend (a volt NDK) és egy konkrét szellemi és fizikai erőszakszervezet (Stasi) bemutatását és kritikáját kapjuk, hanem sokkal inkább egy absztrakt diktatúra-képet és a diktatórikus módszereket érintő általános érvényű kritikát. A film szerkezete mégsem válik kiüresedő és kipukkanó formává, pusztá metaforává, három ember, két férfi és egy nő személyes vívódás-történetének kikezdhetetlen dramaturgiájú, türelmes és empatikus elbeszélése teszi a néző számára is személyesen átélhetővé a mozit. A filmképet, a világítást, a beállításokat, a vágás technikáját, a díszleteket és jelmezeket stiláris egység jellemzi, a vallatósobává változott, valódi intimitást lehetetlenné tevő világ képei peregnek, az olvasó és vallatólámpák fényeivel, emberalakokra záródó félközelikkel és emberarcokat vizsgáló közelikkel, és a '80-as évek kisrealista igénnyel megidézett miliője elevenedik meg a képsorokon. A színészi játék különösen a megfigyelő Stasi-tisztet alakító Ulrich Mühe esetében finoman kidolgozott és visszafogott, mégis erőteljes, de mindhárom főszereplő jelenléte nagyon erős a vásznon.

Azt hiszem, érdemes figyelmet szentelnünk az új német filmnek. Az alkotókat, Donnersmacket legalább is kétségkívül, egyrészt szakmai felkészültség jellemzi, a rendezéstől a forgatókönyvíráson át, a filmképet és -hangot oly nagy mértékben befolyásoló technikai részletekig. Másrészt a gondolatok és érzelmek magabiztos, érett és őszinte ábrázolása, művészi érettség és frissesség. Harmadrészt a legapróbb dolgokkal is hosszú időn át bíbelődő figyelem, az anyaggal szemben tanúsított alázat, és az ebből eredő érzékenység. Talán hosszú öntisztulási folyamat után rejtett erők törtek elő a külső terhek alól felszabadult, belső feszültségektől, büntudattól megváltott alkotókból. Talán ez az európai film megújulásának a jele. Figyeljünk tehát rá, és nézzük a filmeket! Figyelmesen, alázattal, és mindenre elkészülten...

Forgács Nóra Kinga, Prae.hu

Munka és szerelem

2007. február 22.

Legelőször is az lenne a jó tanácsom, hogy tekintsenek el a jelen dupla oldalunk alsó fertályán található interjú tartalmától. Illetve dehogyis, nem azért közöltük, hogy eltekintsenek tőle; inkább válaszoljanak a következő kérdésre! Vajon hány öltést varr mondjuk a Keresztapa 3 művészi megítélése szempontjából az, hogy azt a pápát nem is úgy, és nem is azok, és nem akkor tették el láb alól, és az egész nem igaz? Van még egy érvem: ha a Stasiról minden ízében igaz, történelmileg hiteles filmet készítené valaki, azt nyilván a Spektrum tévé vetítené, és a képernyő sarkában az lenne kiírva, hogy Reconstruction. A hitelesség szempontjából kifogástalan Hitler-film, A bukás épp annyival volt több az ilyen daraboknál, amennyivel több pénzt raktak bele - és Bruno Ganzcal persze, aki egy zseni.

Jó, jó, én is inkább csak magamat biztatom, mert nem szeretném romjaiban látni A mások élete c. műalkotást. Megszerettem ugyanis.

Bár én olyan hülye íróemberrel még nem találkoztam, aki 1984-ben úgy hitt a rezsimben (az endékásban, ebben, a szomszédében), mit hitt benne, merő idealizmusból a dicsőségét dalolta, hogy közben megmaradt szívében jónak és tisztességében makulátlannak. Sőt, még csak nem is hallottam ilyenről. Mindegy, legyen, tétélezzünk fel egy ilyet a játék és a dramaturgia és a művészi hatás kedvéért.

Mikor jön a dugás?

Nemsokára.

Ennek a sikeres drámaíró embernek, Dreymannak (Sebastian Koch) a csaját, a szép színésznőt (Martina Gedeck) pechjére a kultuszminiszter, egy rettentő dúvad barom nézi ki magának. Emiatt a rezsim Wunderkindjeként és pacsirtájaként számon tartott művészre rászáll a Staatsicherheit: ha lekapcsoljuk a kis kandúrt, izzadja a miniszter tenyere, csak az enyém lesz majd a nő. Közben megismerjük filmünk másik főhősét, a lehallgatótiszt Wiesert (Ulrich Mühe). Egyelőre a rossz oldaláról.

A művészre - egy darabig - az istennek sem sikerül ráhúzni semmi terhelőt, ezért a miniszter kénytelen úgy dugni a nőt, hogy közben a drámaíró szabadlábban kóricál. Talán e ponton, amikor hosszú fekete autójában a miniszter szinte megerőszakolja Christát, kezd lényegtelenné válni a történelmi miliő, az, hogy az NDK-ban játszódik-e történetünk, vagy valahol Dél-Amerikában, vagy bármely totális államban. A három ember - a drámaíró, a színésznő és a lehallgatótiszt - drámája innen a saját lábán viszi el a filmet: egészen a kilencvenes évekig, a megbocsátásig és a feloldozásig. A Stasi-tiszt megigazulása történelemnek lehet, hogy abszurd, de történetnek nem rossz (olvastunk is hasonlót: Szamarakisz zseniális kisregényét, A hibát); olyan hollywoodi, amelyben nem csekély áldozatok árán, de végül mégis győz a jóság és az igazság. És ha a többi szereplőét nem is, de a színpadon maradásért, karrierizmusból meg félelemből besúgóvá váló asszony meséjét az élet írta: a Wiesert alakító színésszel, Mühével magával esett meg, hogy élettársa hat éven keresztül jelentett róla a Stasinak.

Azt, hogy a németek hogyan bántak aktáikkal, betéve tudja mindenki ebben az országban. Hozzáférhetővé tettek mindent. De gyanítjuk, a lényeg ott is csak ez után kezdődött el. Azért csak gyanítjuk, mert arról, hogy a leleplezések utáni meccseket hogyan játszották le egymás

közt a besúgók és a besúgottak, hogy mik voltak a megbocsátás vagy az életfogytig tartó gyűlölet belső, lelki mozgatórugói, hogy mindezt a tudást hogyan lehet feldolgozni, nos, erről már kevesebb információ érkezett el hozzánk. Donnersmack filmje sem ad támpontot ehhez; a jóságos stasis figurája és a nő sorsának alakítása jelöli ki az ifjú rendező számára a menekülési útvonalat e súlyos kérdések előtt. Még egy hiány, és még egy ok, hogy ne akarjunk túllátni a horizonton, amit a film saját maga számára kijelöl. De az sem igaz, hogy csak a jó színészeket és az izgalmas, érzelmes és hovatovább könnyfakasztó befejezésbe torkolló cselekményt írhatnánk A mások életének javára. A szürke, a barna, az olajzöld árnyalatai, a kihallgatások, a megfigyelték teljes kiszolgáltatottsága, a tönkrement életek, a nyomasztás ezer apró momentuma mégiscsak az igazat állítják az NDK-ról. Ne többet, csak két lépést lépünk hátra a "hitelesség" problémájától - és ne többre, csak két órára.

D. Harangozó Aranka, Mancs